

POSTANOWIENIE

Dnia 8 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie S. K.

skazanego z art. 244 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 stycznia 2026 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 31 stycznia 2025 r., sygn. akt II Ka 861/24,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Siedlcach

z dnia 8 października 2024 r., sygn. akt II K 865/23,

1. oddała kasację i zwalnia skazanego od kosztów sądowych

postępowania kasacyjnego, którymi obciąża Skarb Państwa;

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. E. R. - Kancelaria

**Adwokacka w S. - 2361, 60 zł tytułem zwrotu kosztów za obronę z
urzędu.**

Jerzy Grubba

Waldemar Płóciennik

Kazimierz Klugiewicz

UZASADNIENIE

S. K. został oskarżony o to, że „w okresie od 7 października 2021 roku do 22 października 2021 roku w miejscowości P. woj. [...] nie zastosował się do nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wraz z żoną E. K. orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Siedlcach II Wydział Karny z dn. 20 lutego 2019 roku sygnatura akt II K 1384/18”, tj. o czyn z art. 244 k.k.

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt II K 53/22, Sąd Rejonowy w Siedlcach uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu. Dokonując wykładni obowiązujących przepisów ustawy karnej, Sąd uznał, iż oskarżony nie popełnił zarzucanego mu czynu, ponieważ okres, na który orzeczono nakaz opuszczenia lokalu upłynął w trakcie odbywania przez oskarżonego kary pozbawienia wolności, zatem powracając do miejsca zamieszkania zajmowanego z żoną, już po upływie tego okresu, nie mógł wyczerpać znamion występkę z art. 244 k.k. Według Sądu, w perspektywie odpowiedzialności oskarżonego, nie ma znaczenia przepis art. 43 § 2a k.k., przewidujący zawieszenie biegu terminu środka karnego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, ponieważ odnosi się on do zakazów, co oznacza, iż nie ma zastosowania do odmiennego środka karnego, jakim jest nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Orzeczenie to zostało zaskarżone w całości apelacją prokuratora, wywiedzioną na niekorzyść oskarżonego, w której zarzucono „obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu oraz obrazę przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż w zakresie kwalifikacji prawnej, a mianowicie art. 244 k.k. w zw. z art. 43 § 2a k.k. poprzez błędne niezastosowanie art. 43 § 2a k.k. i wyrażenie wadliwego poglądu prawnego, że okres na jaki orzeczono nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym biegnie w czasie odbywania przez oskarżonego kary pozbawienia wolności, co w konsekwencji doprowadziło do stwierdzenia braku znamion czynu zabronionego stypizowanego w art. 244 k.k. i uniewinnienia oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa niestosowania się do nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, o którym mowa w art. 244 k.k.”.

Podnosząc ten zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Siedlcach.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy w Siedlcach, wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2023 r., sygn. akt II Ka 328/23, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 8 października 2024 r., sygn. akt II K 865/23, Sąd Rejonowy w Siedlcach uznał oskarżonego za winnego zarzucanego mu czynu i na podstawie art. 244 k.k. wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz rozstrzygnął o kosztach.

Orzeczenie to zaskarżone zostało w całości apelacją obrońcy oskarżonego, w której, powołując się na przepisy art. 427 § 2 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 1 i 1a k.p.k., zarzucono: „obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu oraz obrazę przepisów prawa materialnego w innym wypadku, niż w zakresie kwalifikacji prawnej, a mianowicie art. 244 k.k. w zw. z art. 43 § 2a k.k. poprzez błędne zastosowanie art. 43 § 2a k.k. i uznanie, że orzeczony wyrokiem wydanym w sprawie II K 1384/18 nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego z żoną E. K. na okres 1 roku obowiązywał oskarżonego od 27 lipca 2022 roku, ponieważ nie biegł on w czasie odbywania przez oskarżonego kary pozbawienia wolności od dnia 11 kwietnia 2019 roku do dnia 7 września 2021 roku, co doprowadziło do uznania oskarżonego winnym popełnienia zarzucanego mu przestępstwa”. Odwołując się do tego zarzutu, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2025 r., sygn. akt II Ka 861/24, Sąd Okręgowy w Siedlcach utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

W kasacji od całości wyroku Sądu odwoławczego, obrońca skazanego, wskazując na przepisy art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 526 § 1 k.p.k., zarzuciła „obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu oraz obrazę przepisów prawa materialnego w innym wypadku, niż w zakresie kwalifikacji prawnej, a mianowicie art. 244 k.k. w zw. z art.

43 § 2a k.k. poprzez błędne zastosowanie art. 43 § 2a k.k. i uznanie, że orzeczony wyrokiem wydanym w sprawie II K 1384/18 nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego z żoną E. K. na okres 1 roku obowiązywał oskarżonego od 27 lipca 2022 roku, ponieważ nie biegł on w czasie odbywania przez oskarżonego kary pozbawienia wolności od dnia 11 kwietnia 2019 roku do dnia 7 września 2021 roku, co doprowadziło do uznania oskarżonego winnym popełnienia zarzucanego mu przestępstwa” i wniosła o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wprawdzie kasacja nie została uwzględniona, jednak z całą pewnością nie można uznać jej za oczywiście bezzasadną, o co wnosił prokurator.

Oceniając kasację z punktu widzenia jej konstrukcji, stwierdzić można, że zawarty w niej zarzut został nieprawidłowo postawiony. Podstawowym zadaniem sądu odwoławczego jest skontrolowanie orzeczenia sądu pierwszej instancji w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, 439 § 1, 440 i 455 k.p.k. Zważywszy, że w rozważanej sprawie nie zaistniał żaden z wypadków nakazujących rozpoznanie sprawy poza granicami środka odwoławczego, obowiązkiem Sądu Okręgowego było odniesienie się do zarzutu zawartego w apelacji. Zarzut ten jest tożsamy z zarzutem kasacyjnym. Sąd odwoławczy utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, nie stosował więc prawa materialnego, nie dokonał też odmiennej od poczynionej przez Sąd Rejonowy wykładni zastosowanych przepisów, nie mógł zatem obrazić prawa materialnego, co stanowi treść zarzutu kasacyjnego. Prawidłowo skonstruowany zarzut kasacyjny zmierzać winien, jak się wydaje, do zakwestionowania prawidłowości dokonanej kontroli odwoławczej przez pryzmat wymagań wynikających z art. 433 § 2 k.p.k., czego jednak – przynajmniej wprost – nie uczyniono. Jednak, analizując uzasadnienie kasacji oraz biorąc pod uwagę treść art. 118 § 1 k.p.k., z którego wynika, iż znaczenie czynności procesowej ocenia się

według treści złożonego oświadczenia, uznać należało, że kasacja w rzeczywistości kwestionuje należyte rozważenie przez Sąd Okręgowy podniesionego w apelacji zarzutu błędnej wykładni i w konsekwencji błędnego zastosowania art. 43 § 2a k.k. w odniesieniu do środka karnego nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Jest bezsporne, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Siedlcach z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. akt II K 1384/18, orzeczono wobec S. K. na podstawie art. 41a § 1 k.k. nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wraz z żoną E. K. na okres roku. Nie budzi również wątpliwości fakt, że w chwili uprawomocnienia się tego wyroku skazany był pozbawiony wolności, a okres roku, na który orzeczono nakaz upłynął w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności. Istotę problemu w rozważanej sprawie stanowi zatem ustalenie treści normy wynikającej z art. 43 § 2a k.k. w powiązaniu z innymi przepisami regulującymi instytucje środków karnych.

Katalog środków karnych zawarty jest w art. 39 k.k. Do środków tych zalicza się m.in. zakazy (art. 39 pkt 2, 2a, 2aa, 2b, 2c, 2d i art. 39 pkt 3 k.k.) oraz wspomniany już nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym – art. 39 pkt 2e k.k.). Jak łatwo zauważyć w wyliczeniu środków karnych nakaz umieszczono między środkami karnymi w postaci zakazów.

Stosownie do art. 43 § 1 k.k. wszystkie zakazy, nakaz oraz środek karny w postaci pozbawienia praw publicznych mają charakter terminowy i środki te orzeka się w latach, przy czym pozbawienie praw publicznych, zakazy i nakaz obowiązują od uprawomocnienia się orzeczenia (art. 43 § 2 k.k.). Poprzestanie na wskazanych regulacjach prowadziłoby do stwierdzenia, że skazany nie popełnił zarzucanego mu czynu, ponieważ przedsięwzięte przez niego zachowania miały miejsce już po upływie roku od uprawomocnienia się wyroku, którym orzeczono wobec niego omawiany nakaz. Kodeks karny przewiduje jednak instytucję zawieszenia biegu okresów, na które orzeczono poszczególne środki karne w czasie odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności. Przepis art. 43 § 2a k.k. odnosi się do zawieszenia biegu okresu, na który orzeczono zakazy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, chociażby orzeczonej za inne przestępstwo, natomiast z art. 43 § 2b k.k. wynika, iż okres, na który orzeczono pozbawienie praw publicznych za

dane przestępstwo, nie biegnie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności za to przestępstwo. Ani przytoczone przepisy, ani żaden inny przepis Kodeksu karnego nie reguluje wprost zawieszenia biegu terminu orzeczonego środka karnego w postaci nakazu. Zważywszy, że zakazy i nakaz wyliczone w art. 39 k.k., przynajmniej terminologicznie są odmienne oraz że w analizowanym już art. 43 § 1 i 2 oraz w art. 41a k.k. wymienia się zakaz bądź zakazy i nakaz, bezpośrednie odczytanie treści art. 43 § 2a k.k. może prowadzić do wniosku, że instytucja zawieszenia biegu terminu, pomijając pozbawienie praw publicznych, odnosi się tylko do zakazów, nie ma więc zastosowania do nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Inaczej mówiąc, w pojęciu zakazów, o których mowa w art. 43 § 2a k.k., nie mieści się nakaz wymieniony w art. 39 pkt 2e k.k. Za takim rezultatem wykładni może przemawiać ograniczenie możliwości rozszerzającej interpretacji przepisów o charakterze represyjnym, a także reguły stanowienia prawa. Zgodnie z zasadą konsekwencji terminologicznej w obrębie języka prawnego, do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami [zob. § 10 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (t.j. Dz. U. 2016, poz. 283)].

Stanowisko piśmiennictwa odnoszące się do treści normatywnej art. 43 § 2a k.k. nie jest jednak jednolite. Analizując omawiany przepis wskazuje się z jednej strony, że dotyczy on tylko zakazów [zob. W. Wróbel (red.), W. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I, Część I. Komentarz do art. 1 – 52, WK 2016; J. Giezek (red.), Kodeks Karny. Część ogólna, Komentarz, Warszawa 2021, s. 402; V. Konarska – Wrzosek (red.), Kodeks karny. Komentarz, WKP 2023; J. Kulesza (red.), Kodeks karny. Komentarz, WKP 2025], z drugiej zaś strony wyrażane są poglądy, iż obejmuje on także nakaz [zob. M. Filar (red.), Kodeks karny. Komentarz, WK 2016; T. Bojarski (red.), Kodeks karny. Komentarz, Lex 2016 i M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2025], przy czym prezentowane stanowiska nie odwołują się do pogłębionych rozważań dotyczących komentowanej kwestii.

Rozbieżność przywołanych stanowisk, w zestawieniu z regulacjami zawartymi w art. 41a k.k., o czym będzie jeszcze mowa, oraz istotą nakazu okresowego opuszczenia lokalu, uniemożliwia poprzestanie na rezultatach wykładni językowej i pociąga za sobą konieczność ich weryfikacji w perspektywie celu i funkcji interpretowanej instytucji.

W § 1, 1a, 2 i 3a art. 41a k.k. ustawodawca przewiduje przypadki możliwego, bądź łącznego orzekania poszczególnych zakazów i nakazu okresowego opuszczenia lokalu:

- sąd może orzec zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza wobec osoby najbliższej. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego (§ 1);

- sąd na wniosek pokrzywdzonego orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego (§ 1a);

- sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz

okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego (§ 2);

- w razie orzeczenia nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym za przestępstwa określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego sąd orzeka na ten sam okres zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego (§ 3a).

Środek karny nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym został doprecyzowany nowelą do Kodeksu karnego z 20 lutego 2015 r. i podobnie jak zakazy wymienione w art. 41a k.k. ma przede wszystkim charakter prewencyjny [zob. J. Giezek, (red.), *op. cit.*], s. 378]. Nie ulega wątpliwości, że celem omawianego środka karnego było zwiększenie bezpieczeństwa ofiar przestępstw, co jest szczególnie widoczne w związku z regulacją zawartą w art. 41a § 3a k.k. nakazującą łączne stosowanie nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym z zakazem zbliżania się do pokrzywdzonego w wypadku skazania za przestępstwo wolności seksualnej i obyczajności lub za przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece. Podkreślić trzeba, że stosownie do tego przepisu, to orzeczenie nakazu pociąga za sobą konieczność jednoczesnego orzeczenia zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego. Racjonalność takiego rozwiązania staje się jasna, jeśli zważyć na istotę środka karnego w postaci nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Do wykonania nakazu nie dochodzi przez jednorazową czynność polegającą na opuszczeniu lokalu (przy przyjęciu, że jest to wyłącznie czynność jednorazowa skazany mógłby opuszczać lokal i do niego powracać). Zważywszy, że nakaz opuszczenia lokalu jest środkiem karnym o charakterze terminowym, jego realizacja polega na opuszczeniu lokalu i powstrzymaniu się przed powrotem do niego przed upływem terminu. W istocie, treścią nakazu opuszczenia lokalu jest jednorazowa czynność opuszczenia lokalu

połączona z obowiązkiem pozostawania poza nim przez czas wskazany w orzeczeniu [zob. D. Szeleszczuk, Środki karne w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015 r., *Studia Prawnicze KUL*, 4(64) 2015, s. 80]. Inaczej mówiąc, środek karny z art. 39 pkt 2e k.k. nakazuje skazanemu opuszczenie lokalu i jednocześnie, ze względu na swój terminowy charakter, zakazuje powrotu do lokalu przez okres wskazany w orzeczeniu. We wskazanym rozumieniu środek ten mieści się w określeniu „zakaz” użytym w art. 43 § 2a k.k. Literalne rozumienie tego pojęcia, ograniczone do ścisłego rozumienia „zakazu” w kontekście wyliczenia zawartego w art. 39 k.k. prowadzi do niemożliwego w procesie wykładni zakwestionowania racjonalności ustawodawcy oraz przekreślenia celu omawianej regulacji. Wymieniany już przepis art. 41a § 3a k.k. przewiduje obligatoryjne orzekanie nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym i zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego. Przy założeniu, że przepis art. 43 § 2a k.k. nie ma zastosowania do nakazu, doszłoby do sytuacji, że w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności upłynąłby okres, na który nakaz orzeczono, natomiast bieg terminu zakazu zbliżania się do osoby pokrzywdzonej, z którą skazany wspólnie zajmuje lokal, uległby zawieszeniu. Prowadziłoby to absurdalnego wniosku, że skazany, po odbyciu kary pozbawienia wolności, może wrócić do lokalu zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną, nie może się jednak do tej osoby zbliżać, bo ciągle obowiązuje go zakaz. Takie wnioskowanie przeczy założeniu racjonalności ustawodawcy i czyni orzeczone środki niesfunkcjonalnymi. Nadto odwołanie się wyłącznie do rezultatów wykładni językowej nie uwzględnia reguł wnioskowań prawniczych, w szczególności reguł instrumentalnego nakazu i zakazu: jeżeli w danym systemie obowiązuje norma nakazująca zrealizować określony stan rzeczy, to należy przyjąć za obowiązującą w tym systemie każdą taką normę, która nakazuje spełnić czyn konieczny przyczynowo – według przyjmowanej wiedzy – dla zrealizowania tego stanu rzeczy i odpowiednio – jeżeli w danym systemie obowiązuje norma nakazująca zrealizować określony stan rzeczy, to należy przyjąć za obowiązującą w tym systemie każdą taką normę, która zakazuje spełnić czyn przyczynowo wystarczający – według przyjmowanej wiedzy – dla niezrealizowania się tego stanu rzeczy (zob. Z. Ziemiński, *Teoria prawa*, Warszawa – Poznań 1973, s.113 – 114).

W świetle powyższych rozważań uznać należało, że zaskarżone kasacją orzeczenie odpowiada prawu, bowiem przepis art. 43 § 2a k.k. odnosi się także do środka karnego w postaci nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, co uzasadniło oddalenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Sposób zredagowania omawianego przepisu mógłby ewentualnie stanowić kanwę rozważań związanych z błędem co do prawa, kwestia ta jednak nie była przedmiotem zarzutu.

[J.J.]

[r.g.]

Jerzy Grubba Waldemar Płóciennik Kazimierz Klugiewicz